

ВІДГУК

офіційного опонента доктора психологічних наук, старшого наукового співробітника начальника науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Колесніченка Олександра Сергійовича, на дисертаційне дослідження Білевич Наталії Олександрівни на тему «Психологічні та організаційно-правові засади успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських Національної поліції України», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – «Психологія»

Інтеграція до європейського співтовариства потребує істотної перебудови усіх соціальних інституцій на нових, демократичних принципах, вільних від будь-якої форми дискримінації, зокрема й за ознакою гендеру. У цьому руслі витримана державна політика країн Європейського Союзу, які проголосили одним із основних засобів демократизації суспільства політику гендерного мейнстрімінгу як системну стратегію створення рівних можливостей для жінок і чоловіків, подолання гендерної асиметрії та нерівності в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Міністерство внутрішніх справ України є одним із основних суб'єктів реалізації гендерної політики в Україні.

У зв'язку з цим важливим запитом для наукових досліджень в галузі юридичної психології постає вивчення професійної самореалізації жінок-поліцейських. Дисертаційне дослідження Н.О. Білевич «Психологічні та організаційно-правові засади успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських Національної поліції України» вирізняється своєю актуальністю, оскільки спрямоване на визначення чинників їх успішної самореалізації в професійній діяльності.

Закономірним є зв'язок рецензованої роботи із науковими

програмами, планами, темами. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 28 листопада 2017 р., протокол № 27.

Науково-категоріальний апарат характеризується коректним визначенням об'єкту, предмету, мети, завдань, теоретико-методологічного підґрунтя дослідження. Сформульовані завдання підпорядковані меті, засвідчують логічність та послідовність основних етапів дослідження. За змістом завдань дисертаційне дослідження є теоретико-експериментальним. Авторкою здійснено ґрунтовну роботу, спрямовану на проектування основних положень психологічної науки щодо самореалізації особистості на потреби юридичної психології.

Висновки теоретичної частини дослідження стали відправною точкою для реалізації емпіричного етапу. Він ґрунтувався на системному підході вивчення питань, які на разі є найбільш проблемними в діяльності жінок-поліцейських: необхідність поєднання служби з домашніми обов'язками; протиріччя між інтересами державної служби та репродуктивною функцією жінок; розбіжність, що існує між декларацією рівних можливостей та реальним рівнем дискримінації жінок; наявність випадків сексуальних домагань на робочому місці; труднощі адаптації до умов роботи у чоловічому колективі; недосконалість системи соціальної та правової захищеності, що дало змогу спланувати та провести констатувальний експеримент.

Вибір методів дослідження забезпечив досягнення мети і реалізацію поставлених завдань. Організаційно-методичні засади проведеного дослідження розкрито повною мірою та на достатньому фаховому рівні. Кількісний і якісний аналіз отриманих даних здійснено кваліфіковано.

Надійність і вірогідність отриманих наукових результатів підтверджуються теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних принципів дисертаційної роботи, єдністю та логічністю всіх етапів дослідження, його організаційною цілісністю й чіткістю концептуальних

засад, гармонійним поєднанням статистичних методів і способів їх якісної психологічної інтерпретації.

Оцінка змісту дисертації та ідентичності змісту анотації та її основних положень. Дисертаційне дослідження Білевич Н.О. «Психологічні та організаційно-правові засади успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських Національної поліції України» має чітку структуру: воно складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (260 найменувань, з них 42 – іноземними мовами) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 216 сторінок, з них основного тексту – 184 сторінки. Дисертація містить 20 малюнків і 1 таблицю. Пропорції теоретичної та емпіричної частин дослідження авторкою дотримано.

Дисертанткою професійно грамотно опрацьовано основні завдання дослідження, що дало змогу визначити **наукову новизну**, яка полягає в розширенні та поглибленні уявлень про психологічні особливості особистості жінок, які успішно самореалізуються в професійній діяльності, з урахуванням специфіки діяльності органів Національної поліції України; виявленні чинників, що перешкоджають жінкам в їх успішної самореалізації, характеру цих труднощів, засобів їх подолання та профілактики виникнення; визначенні сприятливих умов успішної самореалізації в професійній діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані висновки та пропозиції впроваджено та можуть бути використані в системі психологічного забезпечення поліцейських, шляхом застосування розробленої авторкою програми підвищення продуктивності професійної діяльності жінок-поліцейських, а також у освітньому процесі та науково-дослідній роботі.

Дисертанткою правильно і доречно застосовані різні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Надійність і вірогідність отриманих наукових результатів підтверджуються теоретико-методологічним

обґрунтуванням вихідних принципів дисертаційної роботи, єдністю й логічністю всіх етапів дослідження, його організаційною цілісністю й чіткістю концептуальних засад, гармонійним поєднанням кількісного аналізу отриманих даних і способів їх якісної психологічної інтерпретації. Таким чином забезпечується належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні, їх достовірність.

Чітка та коректна організація дослідження, грамотна інтерпретація його результатів з урахуванням концептуальних положень дозволила дисертантці сформулювати науково обґрунтовані **висновки** відповідно до поставлених завдань. У них представлені загальні досягнення дисертантки та її внесок у вирішення зазначеної наукової проблеми.

Дисертація виконана державною мовою. Стиль дисертації відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, а також відзначається логічністю, послідовністю, системністю, обґрунтованістю. Структура дисертації цілком узгоджується з її назвою, метою і завданням дослідження. Текст анотації відповідає основному змісту дисертації.

До безперечних переваг дисертації можна віднести:

- Чітку структурованість роботи, що дозволила авторці розглянути предмет дослідження з позицій різних підходів та на цій основі розробити модель дослідження.
- Здатність дисертантки до ретельного опрацювання і детальної інтерпретації емпіричного матеріалу, коректного тлумачення результатів відповідно до розроблених моделей, великої кількості ілюстративного матеріалу.
- Дослідженню притаманна виражена наукова новизна, що полягає у розширенні уявлень про психологічні особливості особистості жінок, які успішно самореалізуються в професійній діяльності, з урахуванням специфіки діяльності органів Національної поліції України; виявленні чинників, що перешкоджають жінкам в їх успішній самореалізації, характеру цих труднощів, засобів їх подолання та профілактики виникнення;

визначенні сприятливих умов успішної самореалізації в професійній діяльності.

- Результати дисертаційного дослідження мають безсумнівну практичну значущість. Вони можуть застосовуватися практичними психологами і працівниками кадрових підрозділів, які надають психологічну допомогу жінкам-поліцейським та здійснюють відбір персоналу.

Водночас дисертаційне дослідження, як і будь-яка творча праця, містить певні дискусійні положення, що дає підстави для висунення таких зауважень:

1. Потребує уточнення, якою мірою специфіка професійної діяльності представниць підрозділів Національної поліції України, які були залучені до участі в дослідженні, впливає на їхню самореалізацію та врахувати це при аналізі результатів дослідження.

2. Авторкою визначено найбільш важливі етапи, які потребують психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських. Розроблення окремих програм психологічного супроводу відповідно до кожного з цих етапів надало б роботі більшої практичної значущості.

3. На нашу думку, включення до програми психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських психопрофілактичної роботи сприяло б посиленню практичної значущості дослідження.

4. Оскільки одним із провідних чинників успішної самореалізації жінок-поліцейських визначено наявність конфлікту «сім'я-робота», напрями просвітницької роботи з сім'ями бажано було б представити більш ґрунтовно.

Висловлені зауваження й побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Н.О. Білевич, яке є завершеною науковою працею, представляє значний внесок у теорію та практику і, за своїм науковим рівнем, теоретичним і практичним значенням, є прикладом успішного поєднання теоретичної та експериментальної науково-дослідної роботи.

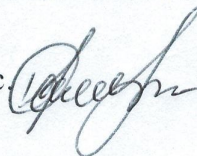
Таким чином, дисертаційна робота «Психологічні та організаційно-правові засади успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських Національної поліції України» повністю відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її авторка – Білевич Наталія Олександрівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – «Психологія».

Офіційний опонент:

начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України

доктор психологічних наук, с.н.с.

13.12.2021

 Олександр КОЛЕСНІЧЕНКО

Підпис засвідчую

Заступник начальника Національної академії

Національної гвардії України

полковник

Сергій МАРТИНЕНКО